

הַלְבוּת יוֹם טוֹב בְּיָמֵי תַקְוָה

ביאורים ומוספים

דבר שניתן לאוכלו בלא בישול מצד מליחותו, אם מימי בישול נחשב בכך לתבשיל.

ומטעם זה, לגבי עירוב בגבינה שנעשית על ידי בישול, כתב המהרש"ם (דעת תורה סי'ה) שהיא נחשבת כתבשיל ומערבין בה, ואף על פי שהחלב נאכל כשהוא חי ולפיכך אינו נאסר באיסור 'בישולי עכו"ם' (כמבואר ברמב"ם פי"ז מהל' מאכלות אסורות הי"ד). וכן כתב בשו"ת אור לציון (חי'ג פכ"ב תשובה ב) לגבי מוצרי חלב בזמנינו המתבשלים על ידי פיסטור ומלפתים בהם את הפת, וכגון גבינה וכדו', שהם נחשבים כתבשיל.

25) לגבי מיני פירות שהם טובים כשהם חיים יותר מכשהם מבושלים, הסתפק הראש יוסף (ביצה טז, א ד"ה גמרא) בדבר, שיחכן שכיון שהבישול מגרע אותם, אינם נחשבים כתבשיל.

[משנ"ב ס"ק כא]

ומצ"ה על כל גדול (כ"ה 26).

26) ולענין זמן הנחת עירובו של גדול העיר, דעת הגרי"ם קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"א ס"ק ה) שאין צריך להניחו דוקא בסוף היום, ומה שאין עירובו מעכב את בני העיר מלערב הוא משום שעירובו מועיל בשביל מי שיתברר בסוף היום שנאנס ולא הניח עירוב בעצמו. והובא בשו"ת הר צבי (או"ח ח"ב סי' טו) שהגרי"ם קופשטיין (הרב מראדין) העיר [לענין המערב עירובי הצרות בשביל כל העיר] שיש להקדים את הנחת העירוב קודם שהנשים קיבלו על עצמן את היום טוב (כמבואר בביה"ל (סי'א ד"ה ספק)), ואמר לו החפץ חיים שזו הערה חזקה.

והסומך על גדול העיר [מסוים] ונאכל עירובו של אותו גדול והוצרך אותו גדול לסמוך על עירובו של אחר, כתב הכף החיים (סי'ק קלו) בשם שו"ת כנסת הגדולה (או"ח סי' מט) שכל מי שסמך על עירובו של אותו גדול, אין מועיל לו מה שסמך אותו גדול על עירובו של האחר, כיון שהוא עצמו לא סמך על עירוב זה.

[שעה"צ ס"ק לא]

אָלָא כָּל אֶדָם יָכוֹל לְסַקּוֹת עִרְבּוֹתָיו.

27) ובביאור מה שנקטו 'גדול העיר', כתב הכף החיים (סי'ק מז) שכיון שהוא אדם מפורסם, מי ששכח להניח עירוב ידע לברר אצלו האם אכן הוא עירב עבור כל העיר, וכמבואר בשו"ע להלן (סי'ט) שמי שלא עירב צריך להודיע קודם שיבשל שהניחו עבורו עירוב.

[ביה"ל ד"ה ומצוה]

עַם בְּפָנָי עֲצָקָם.

28) ולגבי בן ארץ ישראל הבא לערב עמר בן חוץ לארץ בשחל יום טוב שני של גלויות בערב שבת, כתב הקול אליהו (סי' לא, הובא בשו"ת חיים שאל ח"א סי' עד אות טד) שאינו מועיל, שכיון שהוא אינו מחויב בדבר, אינו יכול לערב עבור אחר. מאידך, החיד"א (חיים שאל שם) כתב שהעירוב מועיל, שכיון שהוא רק עושה שליחותו ואינו כמוציא ידו חובה, אין הסרוך במה שאינו מחויב בדבר, ואמנם לענין הברכה כתב שם להסתפק בדבר, ולמעשה, דעת הגר"א (שלמי תודה יום טוב סי' לו אות ג) והגרי"ם קרליץ (חוט שני יום טוב פכ"א ס"ק ז) שכיון שאינו מחויב בדבר, אין עירובו מועיל [הבאר משה (חי'ז עמ' שד-שו) כתב לחלק בין האופן שדובר עליו החיד"א שהפת התבשיל הם של בן חוץ לארץ, או שזוכה לו בן ארץ ישראל קודם שקרא עליהם שם עירוב, לאופן שהם של המערב בן ארץ ישראל שקרא עליהם שם ואחר כך זיכהו, שבזה גם החיד"א יודה שאין מועיל].

[משנ"ב ס"ק יב]

שְׂאִין מְלַפְתִּין בְּהֵן אֶת הַפֶּת אֲסוּר לְעֵרֵב בְּהֵן.

28) ולענין הבא ממקום שלא נהגו ללפת בתבשיל מסוים את הפת למקום שנהגו ללפת בו, כתב בספר שלמי תודה (יום טוב סי' לה אות ב) שיש לדון אם הולכים לפי מנהג מקומו ואינו נחשב כתבשיל, או שכיון שבמקום עשיית העירוב אחרים מלפתים בו, נחשב הדבר כתבשיל גם עבורו. והוסיף, שאף על פי שלגבי יין לנויר ותרומה לישראל, כתב השו"ע לעיל (סי' שפו סי'ה) לענין שיתופי מבואות, שמערבין בהם אף על פי שאינם ראויים להם, כיון שהם ראויים לאחרים, והובא דין זה בכל בו (סי' נט) גם לענין עירובי תבשילין, יתכן ששונה שם שהמאכל ראוי בעצמו גם לו, ורק שהוא אסור עליו, מה שאין כן כשהמאכל בעצמו אינו ראוי לו כיון שאינו מלפת בו, יתכן שאינו יכול לערב עליו.

[משנ"ב ס"ק יג]

מְבַשֵּׁל הַרְבֵּה יוֹתֵר מִכִּפְי צָרְפֵי.

21) ולגבי תבשיל שנתבשל רק כמאכל בן דרוסאי [לגבי שיעורו, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ג)], כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ו) שאינו מועיל לעירוב, כיון שהוא נאכל רק על ידי הדחק. והמקור חיים (לבעל החוות יאיר סי'ד) הסתפק בדבר, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק יד]

וְיִתְחַלֵּל לְהַרְחִיץ תְּשׁוּבָה בְּמִכְשָׁלָא.

22) ושיעור זה, כתבו הפרי"ח (יו"ד סי' קה ס"ק ד בלשון השני) והבית לחם יהודה (בהקדמה) והתפארת ישראל (פסחים פ"ב יבין אות מד) שהוא כשיעור הליכת מיל. מאידך, כתבו הפרי"ח (שם בלשון הראשון) והיד יהודה (יו"ד סי' סט ס"ק פד) שהשיעור הוא בפחות מכך [ולא ביארו מה].

ולגבי מה שכתב המשנ"ב ששיעור הכבישה בחומץ הוא כשיעור הכבישה בציר, ואין צריך כבישה מעת לעת, כן כתב גם לקמן (סי' תרמח ס"ק נד) לענין פסול אתרוג הכבוש, וכן היא דעת השו"ע (יו"ד סי' קה ס"א). אמנם במשנ"ב לעיל (סי' תמו ס"ק עא) כתב לענין חומץ ששדה בכלי חמץ שאינו נחשב ככבוש בפחות מעת לעת, וכן היא משמעות דבריו לעיל (סי' תעג ס"ק לח). והוא בדעת הש"ך (יו"ד שם ס"ק ב והפרי"ח שם ס"ק ד). שלגבי כבישה בחומץ השיעור הוא מעת לעת [ובצמו שציין בשעה"צ לעיל (סי' תמו ס"ק צה)]. וראה בס' 'דבר חריף' בקוני 'דבר חריף בהלכה' סי' ז אות ג מש"כ בזה.

[משנ"ב ס"ק יז]

הַקְּמִים סְמִינִי נִגְמָרִין לְאֶכְלָה, וְהַשִּׁיבִי בְּשׁוֹל לְדִיךְ הַיָּהוּ.

23) ומטעם זה אף לגבי בישולן בשבת, כתב לעיל (סי' שיח ס"ק לו, על פי הגמרא בשבת לט, א) שיש בדבר חיוב הטאת, כבישול גמור.

[משנ"ב ס"ק יח]

דִּילָא נְחָשֵׁב בְּשׁוֹלֵן לְכָלוּם, קָא מְשַׁמַּע לְיָדוֹ, וְכִי, אָף דְּרָאוּי הָהּ לְאֶכְלָן חַיִּים.

24) ואף שלענין איסור אכילת 'בישולי עכו"ם', כתב השו"ע (יו"ד סי' קיג ס"ב) שאין בישול הנכרי אוסר אותה, כיון שהיו ראויים קודם לכן מחמת מליחתם, ביאר הבי"י (באן) בשם הר"ן (ביצה ח, ב מדפי הר"ף) ששונה דין איסור 'בישולי עכו"ם', שטעם איסורו מצד קירבת הדעת אל הנכרי שנעשית על ידי אכילת דבר שבישול, וכשראו הדבר לאוכלו קודם הבישול, אין אכילתו מביאה לידי כך, מה שאין כן לגבי עירובי תבשילין, תלוי הדבר בשם תבשיל, ואף

